

Tonko
Maroević

Optimus in minimis

Mladen Galić, Retrospektiva

Moderna galerija, Zagreb

13. rujna – 14. listopada 2018.

AUTORI IZLOŽBE: Ješa Denegri, Mladen Galić

KUSTOSICA IZLOŽBE: Lada Bošnjak Velagić

Prostrane dvorane Moderne galerije omogućile su dobar uvid u znakovito i zanimljivo likovno djelo Mladena Galića, posebno u njegovu specifičnu slikarsku dionicu, a povijesno utemeljeni i empatijski ovjereni uvodni esej iz kataloga Ješe Denegrija dao nam je nužne hermeneutičke koordinate za bolje prihvaćanje kreativnoga uloga i kulturne funkcije umjetnikova djelovanja. Premda je Galićev

opus stanovito vrijeme bio izvan kritičke pažnje i javnoga odjeka, dijelom i zbog njegove gotovo dvodesetljetne radne i izlagačke pauze (1980.–2000.), svojevrsnoga samonametnutoga likovnog posta, novije je razdoblje to primjereno nadoknadilo, ponajprije opsežnom monografskom izložbom 2005. u Hrvatskom društvu likovnih umjetnika (s analitičkim interpretacijama i odgovarajućim prilozima Leonide Kovač i

↓ FOTO G. Vranić

© Moderna galerija, Zagreb

↑ FOTO G. Vranić
© Moderna galerija, Zagreb

Zvonka Makovića), a sada s još potpunijom prezentacijom retrospektivnoga karaktera u Modernoj galeriji (premda bi se možda takva manifestacija prije očekivala u Muzeju suvremene umjetnosti, s obzirom na umjetnikovo prethodno važno sudjelovanje u programu Galerije suvremene umjetnosti).

Retrospektiva uspijeva adekvatno predstaviti različite faze Galićeva stvaralaštva, s iznimkom prostornih, ambijentalnih i svjetlosnih intervencija, a i odgovarajuće premostiti spomenutu odužu radnu pauzu. Osigurana je koherencija opusa u ključu minimalizma, esencijalizma, krajnje reduktivnosti, ali nisu zanemarene ni komponente povremenih odmakâ od linearnoga razvoja. Dapače, zanimljivost slikareva morfološkog kretanja sastoji se upravo u neposustaloj težnji za svedenim, jednostavnim, prvotnim, a pritom i u svojevrsnom dodirivanju krajnosti asketskih, radikalnih, “siromašnih” solucija.

Mladen Galić je svjesno programatski startao 1966. godine samostalnom izložbom u Galeriji Studentskog centra, nazvanom *Prostor zvuka*. Aludirajući naslovom na glazbenu sferu, naglasio je nužnu autonomiju u odnosu na bilo kakvu predstavljačku, ikoničku ili mimetičku funkciju, a obojenim, neutralno nanošenim trakama i pojasevima, uslojenima u ritmizirane parcele, organizirao je kadrove kao cjeline živog pulsiranja. Samo godinu-dvije nakon toga površina kadra postala mu je ekspresivno nedovoljna i umjesto plošne artikulacije kolorističkih elemenata, on se odlučuje za reljefne intervencije, za iskorak iz dvodimenzionalne u trodimenzionalnu realnost. Korak dalje očitovat će se u kretanju cjelovitih ambijenata, posebno s luminističkim efektima.

Kako je Galićevo dokidanje svake referencijalnosti i oduzimanje subjektivnog uloga u djelu u korist objektivnosti, pa potom i stvaranje samostalnih “objekata”

umjesto dinamičnih skulpturalnih rješenja, bilo u to vrijeme svojevrsan izazov za našu sredinu, moram posvjedočiti kako je svakako izazivalo zanimanje no poticalo i stanovite nedoumice. Strogost i namjerna sterilnost "exatovaca" i Novih tendencija nalazila je opravdanje u konstruktivizmu, racionalizmu, pa i u etičkom korektivu kolektivne participacije. Njegovanje praznine kod "gorgonaša" imalo je pokriće u anarhičnosti, ludičnosti, egzistencijalističkoj gestualnosti. Minimalizam i redukcionizam za koji se pak zalagao Galić htio je biti, i ostao je, puka plastička činjenica bez posebnih idejnih ili emotivnih konotacija. Znali smo da je to način prevladavanja – generacijski već asimiliranoga – enformela te da nakon njegova neobaroka ili hipertrofije materičnosti nužno slijedi higijensko pročišćenje u golopredmetnosti boje i kadra, kruta kupka "nultog stupnja" afektivne participacije. Čitali smo Greenberga i Battcocka, da se snađemo i bolje orijentiramo, da bismo konačno shvatili kako je to zapravo najlegitimnija i definitivna konsekvenca modernističkog diktata: "Manje je više".

Mladen Galić je bio svakako među prvima i najdosljednijima na minimalističkoj brazdi, ali tu su, odmah uz njega, bili i Ljerka Šibenik i Eugen Feller, malo podalje Miroslav Šutej i Ante Kuduz (ujedinjeni potom u ansamblu-hepeningu *Hit-parade*), a na svoj način Branko Vlahović i Dejan Jokanović Toumin. Drukčijim putem do minimalističkih solucija su došli Kožarić i Vaništa, Jevšovar i Seder, dakako, ne gubeći pritom otisak individualnog pečata. Koncem šezdesetih godina minimalističke su sklonosti došle do svojega apogeja na zajedničkoj izložbi niza sudionika, nazvanoj *Objekt i boja '68*, na kojoj je, razumije se, participirao i Galić. Tu sam izložbu popratio tekstom "Bratstvo po oskudici", u kojemu sam bio možda nepravedan prema njegovom udjelu, shvaćajući ga odveć deduktivnim, utoliko i gotovo mehaničkim. Veću pažnju, uz dvojbe i pitanja, posvetio

↑ ↑ FOTO G. Vranić
© Moderna galerija, Zagreb

sam istom autoru u prikazu njegove samostalne izložbe iz 1970., koji sam naslovio *Crven, bijeli, plavi* (po serigrafiji što je pratila katalog), gdje sam nastojao slijediti oscilacije njegove prividne dogmatičnosti, ulaziti u aporije ostentativne čistoće.

Nedvojbeno je da je upravo Galić u hrvatskoj umjetnosti povukao najodređenije posljedice postslikarske apstrakcije i tvrdorubnoga postupka, da bi se nakon njihova egzemplarnog ostvarivanja i iz slikanja za dugo vrijeme povukao. Naime, na izložbi u Galeriji suvremene umjetnosti iz 1980. lišio se ne samo svake boje nego i svakoga kompozicionog sređivanja osim najstrože geometričnosti, čak pretežne ortogonalnosti. U akromatsko-bikromatskom dijalogu crnine i bjeline nižu se kvadratići rešetki i

“šahovnica”, organiziraju crni okviri i bijela polja, uz par poliedričnih crnih ploha. Riječ je o gotovo konceptualnoj provedbi sustavnih načela, dijelom na tragu Le Wittovih poticaja.

Minimalist u startu, minimalist do kraja, Mladen Galić je evidentno iscrpio sve registre povijesnoga “modernističkog” minimalizma te je u više no desetljetnoj amplitudi došao do *tabulae rasae*. Dva desetljeća potom, u novome mileniju, osokolio se ponovno krenuti gdje je odavno stao, to jest iskoristiti bjelinu, prazninu, neutralnost kadrova što su zanimali kad su ih napustile čvrste *Prostorne činjenice*. S postmodernističkom opuštenošću i novostečenom slobodom ušao je u napeta platna i spremne pravokutnike, no ne gubeći pritom kriterije sažetosti i suzdržanosti, primarnosti i elementarnosti. Najprije je, na znatnoj vremenskoj distanci, sačinio svojevrsni *hommage* vlastitim *Prostornim činjenicama* te je u istonazvanom ciklusu iz 2002. parafrazirao i varirao nekoliko ishodišnih osnovnih motiva, još uvijek pretežno

↑ ←

FOTO G. Vranić
© Moderna galerija,
Zagreb

↑ ↗ ↑ FOTO G. Vranić

© Moderna galerija, Zagreb

geometrijskoga karaktera, i akromatskih sukoba (tamnine i svjetline, crvenoga i crnoga), ali sada s mekoćom nanošenja pigmenta i organičnošću treperenja plohe.

U ciklusu *Peti prolaz* (2004.) došla je do izražaja uvećana kompozicijska elastičnost, znalačka kombinatorika velikih monokromnih ploština i manjih kontrastnih čestica i parcela. Serija slika zvana *Dan*

drugi (2008.) nudi nam novu rafiniranu gamu apartnih polutonova u solucijama paralelnih kromatskih pojaseva, koji ponešto asociraju na rješenja kojima je Galić u slikarstvo i startao. *Intermezzo kolaža* (iz 2004.) svjedoči o postupku kojim je zavazda razbijena tvrdoća i krutost rubova te se došlo do uzmaka iz rezervata geometrije. Te će libertinske tekovine posebno doći do

glasa u slikama okrštenima *Rahmanjinov na Sv. Geri* (2011.), što je prošireni i neslučajno individualizirani odjek nekoć anonimnoga *Prostora zvuka*. Diptihalna i triptihalna rješenja uvećat će znatno kompozicionu i kolorističku homogenost ciklusa, svojevrsnu igru morfoloških “odjeka”, posebno u

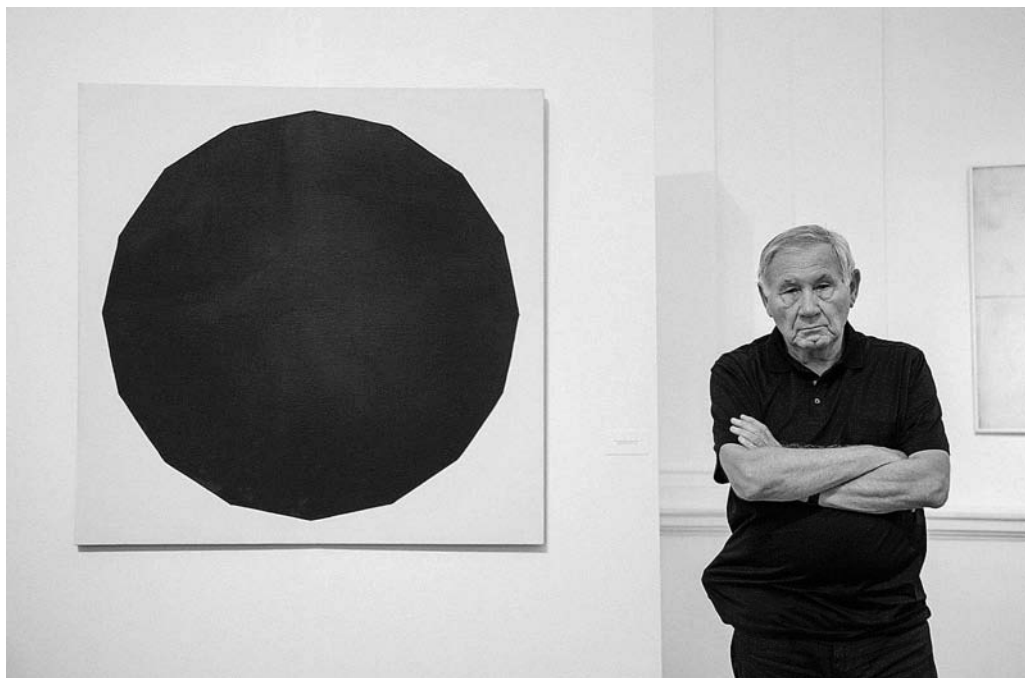
slici zvanj *Dolazak* (2017.). Niz radova iz iste te godine svrstano je pod zagonetnu etiketu D.T., ali njihova rješenja ne odudaraju mnogo od prethodno navedenih, ukoliko ne zamijetimo ponovno uvećanu težnju prema čistoći i čitkosti osnovnih obrisa i tonskih preljeva.

→ ↘

FOTO G. Vranić

© Moderna galerija, Zagreb

↑ ↗ Ješa Denegri, Foto G. Vranić
© Moderna galerija, Zagreb

Smjeli bismo zaključiti kako je svo novomilenijsko slikanje Mladena Galića u znaku estetskog hedonizma, u odavanju i doživljavanju – da se barthesovski nabacimo – “plaisir du peinture”, kad dva najrecentnija rada ne bi opet manifestirala težnju prema disciplinarnoj strogosti i misaonoj reduktivnosti. Slika *Prostor 1* (2018.) čista je bijela površina obrubljena tankim crnim rubom što kontinuirano teče paralelno s okvirom, da bi na jednome mjestu

ta crta bila izazovno prekinuta. *Prostor 2* (također 2018.) se sastoji na prvi pogled samo od velike nepravilne elipsaste crne mrlje po sredini i smeđe-okeraštih traka boje uz gornji rub. Ipak, uz donji rub crnoga središta pomalja se ljubičastosmeđa treperava linija, kao signal da slika nije puka demonstracija načela nego i vizualni izazov za sustavno promatranje i smirenu kontemplaciju. x

↑ Mladen Galić, Foto G. Vranić
© Moderna galerija, Zagreb